VIOLENŢA ÎN FAMILIE: DE LA TRADIŢIE SPRE INCRIMINARE

Mihaela GANGANU

CZU: 343.625:343(478) millygan@mail.com

Domestic violence is perceived by society as a tradition and an absolutely normal phenomenon. Surrounded by myths, stereotypes and traditions, today's society voluntarily and involuntarily furher promotes the development of domestic violence.

Being a complex and an old phenomenon, domestic violence has always been a current topic but unfortunately concealed by law enforcement, aggressors and victims.

Violenţa în familie, cu regret, rămâne a fi un fenomen actual şi în sec. XXI, care aduce atingere drepturilor fundamentale ale omului. Dreptul la viaţă, dreptul la integritate fizică şi psihică, dreptul la respectarea vieţii private şi de familie, dreptul la căsătorie şi întemeierea unei familiei reprezintă drepturi strict legate de violenţa intrafamilială.

Violenţa în familie reprezintă un model de comportament arhaic, apărut încă de la începutul umanităţii şi formării familiei. Aflându-ne într-un progres continu de dezvoltare economică, tehnică, ştiinţifică, societatea actuală mai este ghidată de tradiţii privind violenţa în familie care sunt percepute ca scuze şi promovări ale actelor violente. Prezenţa acestora reprezintă un subiect ce merită a fi analizat, discutat şi combătut sub toate punctele de percepere.

Prima datare a violenţei faţă de membrii familiei este întâlnită în culegerea de legi din timpul Regelui babilonian, Hammurabi, numită şi Codul lui Hammurabi, care a fost scris în anul 1760 î.Hr. Pedepsele reglementate în acest Cod erau destul de dure şi inumane, de aici şi se trage expresia: „Ochi pentru ochi, dinte pentru dinte". Femeile şi copiii nu aveau drepturi în temeiul legii şi, de fapt, unele dintre legile din Codul lui Hammurabi ordonau în mod explicit ca bărbaţii să folosească violenţă împotriva soţiilor şi copiilor lor în anumite situaţii. Dacă o femeie era prinsă săvârşind adulter, soţul ei avea voie să o lege şi să o înece. O soţie putea fi, de asemenea, înecată în mod legal, dacă şi-a părăsit soţul, fără a-şi putea dovedi cruzimea faţă de ea şi dacă un fiu îşi lovea tatăl, mâinile i se puteau tăia.

Violenţa domestică nu a fost permisă doar în civilizaţiile antice, ci a fost încurajată în numele dominaţiei patriarhale în toate epocile istorice. Acest fapt a fost rezultatul atitudinilor de proprietate faţă de femei şi copii, precum şi a acceptării violenţei ca mod de viaţă şi drept.

Abia în anul 1993, prin Declaraţia Naţiunilor Unite privind eliminarea violenţei împotriva femeii, art.(2) lit.a), a fost definit termenul de „violenţă împotriva femeilor" în contextul violenţei în familie care însemna:„Violenţa fizică, sexuală şi psihologică

care are loc în familie, inclusiv bătăile, abuzurile sexuale ale copiilor de sex feminin în gospodărie, violenţa legată de zestre, violul conjugal, mutilarea genitală a femeilor şi alte practici tradiţionale dăunătoare femeilor, violenţei non-conjugale şi violenţei pentru exploatare” [1].

În Republica Moldova, violenţa în familie este definită conform Legii nr.45 din 01.03.2007 pentru prevenirea şi combaterea violenţei în familie ca fiind: „orice acţiune fizică sau verbală săvârşită cu intenţie de către un membru de familie împotriva unui alt membru al aceleiaşi familii, care provoacă o suferinţă fizică, psihică, sexuală sau un prejudiciu material” [2].

Conform art.(2) din aceeaşi lege, violenţa în familie cunoaşte următoarele modalităţi faptice de realizare: fizică, sexuală, psihologică, spirituală şi economică. Respectiv nu cuprinde doar violenţa fizică, dar cuprinde orice comportament violent al cărui scop este de a câştiga putere şi control asupra soţului/soţiei, copilului, partenerului/partenerei, iubitei/iubitului sau membru intim al familiei. De asemenea, mulţi doctrinari şi cercetători consideră că violenţa în familie trebuie să fie formată separat, pe lângă formele menţionate şi din violenţa verbală, socială şi cea cibernetică.

În acelaşi timp, la nivelul normelor culturale, continuă să existe o părere că tradiţiile şi obiceiurile impun menţinerea „ordinii” în familie prin orice mijloace, fără a ţine cont de poziţia partenerului în căsătorie, de opiniile altor membrii ai familiei. Adesea acest lucru se manifestă într-o sferă comportamentală largă a personalităţii – de la presiunea morală exercitată de „capul familiei” asupra restului membrilor săi, la violenţă directă care se transformă într-o crimă.

Violenţa în familie este prezentă şi se manifestă sub toate formele ei în întreaga societate diferit. Diferenţa de manifestare este deghizată prin intermediul tradiţiilor, obiceiurilor, miturilor, stereotipurilor, într-o idee concepţii greşite, deprinse, transmise în timp, despre rolul femeii, bărbatului, copilului atât în familie, cât şi în societate.

Printre expresiile tradiţionale cu caracter violent răspândite pe larg în societatea noastră sunt: „Femeia nebătută ca şi casa nemăturată”; „Femeia nebătută e ca moara neferecată”; „Plângi, mireasă, şi oftează, pentru că te duci în casă străină... şi te vor bate fără milă”; „Muierea, ca viţa, cum o pişti, lăcrimează”; „Mătura cât e nouă stă în cui”, precum şi adaptarea proverbului rus „Mă bate înseamnă că mă iubeşte”.

Copiii fiind victime ale violenţei de asemenea au auzit în mod repetat expresiile tradiţionale, precum sunt: „Unde dă mama şi tata creşte”; „Îl bat să fac om din el”; „Eu te-am făcut, eu te omor”.

Miturile despre violenţa în familie oferă o informaţie eronată cu referire la fenomenul violenţei şi cauzele lui. Astfel în societate mai bântuie şi sunt menţinute ideile că violenţa este un act care se poate întâmpla doar în familiile alcoolice, social-vulnerabile sau că femeile sunt cele care provoacă violenţa.

Violenţa în familie este reglementată, incriminată în cadrul Capitolului VII „Contravenţii ce atentează la sănătatea populaţiei, sănătatea persoanei, la starea sanitar-epidemiologică”, art. 78[1] din Codul contravenţional al Republicii Moldova, precum şi în cadrul Capitolului VII din Partea specială a Codului penal de art.201[1].

Conform art. 78[1] CC al RM, se sancţionează cu muncă neremunerată în folosul comunităţii de la 40 la 60 de ore sau cu arest contravenţional de la 7 la 15 zile, maltratarea sau alte acţiuni violente, comise de un membru al familiei în privinţa altui membru al familiei, care au provocat vătămare neînsemnată a integrităţii corporale [3].

Art.201[1] alin.(1) reglementează formele de manifestare a violenţei în familie. Astfel acţiunea sau inacţiunea intenţionată comisă de un membru al familiei în privinţa altui membru al familiei se manifestă prin:

a. maltratare, alte acţiuni violente, soldate cu vătămarea uşoară a integrităţii corporale sau a sănătăţii;
b. izolare, intimidare în scop de impunere a voinţei sau a controlului personal asupra victimei;
c. privarea de mijloace economice, inclusiv lipsirea de mijloace de existenţă primară, neglijare, dacă au provocat victimei vătămare uşoară a integrităţii corporale sau a sănătăţii [4].

Violenţa în familie reprezintă una dintre cele mai grave şi răspândite infracţiuni cu care se confruntă societăţile contemporane. Este un comportament învăţat, repetitiv, ce cuprinde mai multe forme alternativ şi se desfăşoară în spaţiul familial care, cu regret, uneori rămâne a fi în umbră şi intimitate. Conform statisticilor din Republica Moldova, violenţa în familie poate fi întâlnită în 65% din familiile moldave, iar 95% de cazuri sunt săvârşite de către bărbaţi şi trăite de către femei.

Referinţe:

1. Declaraţia Naţiunilor Unite privind eliminarea violenţei împotriva femeii, adoptată de către Adunarea Generală a Organizaţiei Naţiunilor Unite cu Rezoluţia 48/104 din 20.12.1993.
2. Legea nr.45 din 01.03.2007 cu privire la prevenirea şi combaterea violenţei în familie. În: *Monitorul Oficial*,18.03.2008, nr.55-56.
3. Codul contravenţional al Republicii Moldova, adoptat la 24.10.2008. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2009, nr.3-6, republicat în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* la 17.03.2017, nr.78-84.
4. Codul penal al Republicii Moldova, adoptat la 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr.128-129, republicat în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2009, nr.72-74.

Recomandat
***Serghei BRÎNZĂ**, dr., prof.univ.*